

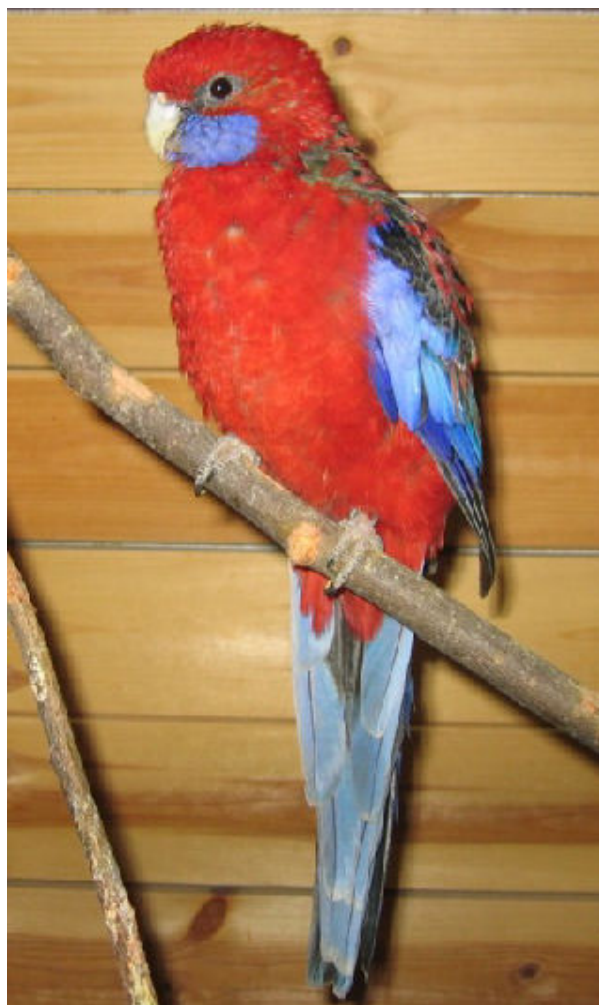
Rosellat – *Platycercus*-suku

Teksti: Maarit Räinen

Rosellat ovat kotoisin Australiasta, tosin lajeja on löytynyt myös Uudesta-Seelannista. Sanan "rosella" alkuperästä on kaksi tarinaa. Ensimmäinen, että sana "rosella" johdetaan paikannimestä RoseHill, joka sijaitsee Sydneyn lähistöllä, jossa lintuja tavattiin suuria parvia ensimmäisiä kertoja. Ensin lintujen nimi oli RoseHill Parakeet, sitten se lyhennettiin Rose-Hilleriksi ja viimein rosellaksi. Toinen tarina on, että joskus 1800-luvun alussa näitä kauniita lintuja oli saanut Rosetta Parroteiksi (ensimmäisten pioneerien siirtolaisasukkaan George Fife Angasin vaimon mukaan, joka on antanut nimen kuuleman mukaan myös Adelaidenrosellalle) ja John Gilbert-niminen mies unohti T:n viivat pois tärkeästä kirjoituksesta esitellessään lintulajia.

Rosellat elävät noin 20-25 -vuotiaiksi ja sopivat myös aloittelijoille ensilinnuksi. Luonnossa rosellojen olosuhteiden lajien väliset erot eivät juurikaan eroa toisistaan, vaikka lajia löytyykin ympäri Australiaa, sen keskiosaa lukuun ottamatta. Lämpimästä ja kosteasta pohjoisosastakin kotoisin oleva suomurosella tulee hyvin toimeen myös kuivemmillä ja kylmemmillä alueilla, missä muun lajiset rosellat viihtyvät. Vankeudessa rosellalajien hoito ei eroa toisistaan kovin paljoa, pienin muutoksin saa hoidettua lajin kuin lajin. Maailmalla nämä linnut ovat hyvin suosittuja aviaariolintuja suhteellisen helppohoitoisuuden, kauniiden värien ja melodisen äänensä takia. Hyvin totutettuina rosellat kestävät jonkin verran myös kylmää. Suomessa lajit ovat yleistymässä, mutta talvi rajoittaa näiden kauniiden lintujen kasvatusta. Sisätiloissa harvoin saadaan tehtyä niin isoja aviaarioita kuin pariskunnille pesintään suositellaan. Rosellat viihtyvät hyvin yksinäänkin ja ovat siten loistavia lemmikkilintuja.

Rosellat ovat luonteeltaan älykkäitä, leikkisiä, uteliaita ja hieman vetäytyviä sekä erittäin nokkelia. Luonnossa ne voivat olla hyvinkin kesyjä, jos niille itselleen on siitä hyötyä. Puistoissa ja leirintäalueilla ihmisten läheisyys ei näytä vaivaavan, jos ruokaa on helposti saatavilla. Häkki- ja kotiloissa rosellat ovat hyvin samanluontoisia kuin luonnossakin. Rosellojen hyvin territoriaalinen luonne ja reviirin puolustusvoimakkuus yleensä sulkee pois muiden lajien tai lintujen pitämisen samassa häkissä tai reviirillä. Vaikkakin parvessa ne tulevat toimeen muulloin, voi pesinnän aikana olla hyvin vaarallista pitää muita lintuja samassa tilassa. Rosellat ovat hyvin omanarvon tuntevia ja joskus jopa itsepäisiä lintuja, joilla on huumorintajua. Niiden "ravaamista" orrella on moni asiaa tietämätön luullut

Punarosella (Platycercus elegans)

Kuva: Maarit Räinen

merkiksi huonosti hoidetusta ja virikkeetönä ympäristössä asuvasta linnusta, mutta näin ei kuitenkaan ole. Rosellat -terveet, hyvinhoidetut ja mieleltäänkin virkeät - harrastavat tuota orrella edestakaisin kävelyä. Yleensä syynä on joko pieni hermostuminen tai kiukuttelu. Tämän edestakaisin kävelyn voisi lukea jo ihan lajiominaisuudeksi.

Rosellalajeista on jalostettu paljon erilaisia värimutaatioita: harlekiinit, lutinot ja kanelit on roselloissakin jo saavutettu. Muitakin värimuunnoksia on eri lajeissa paljon. Vain tosi harrastajat erottavat loppujen lopuksi mistä lajista on kyse, jos tällainen värimuunnos tulee vastaan. Suomessa näitä eri muunnoksia on suhteessa vähän. Värimuunnoksia ei pidä missään nimessä sekoittaa hybrideihin, sillä värimuunnokset on saatu aikaan saman lajin sisällä eri väri-variantioita yhdistämällä ja käyttämällä hyväksi luonnollisia geenivirheitä. Rosellalajit pystyvät lisääntymään toistensa kanssa melko helposti. Tätä tulee kuitenkin välttää, sillä hybridien kasvattaminen on vastuutonta. Aina tulisikin pitää vain samanlajisia lintuja keskenään, sekä pitää itse toiminnallaan huoli, etteivät erilaiset linnut etteivät erilaiset linnut pääse pesimään keskenään.

Ruokinta

Luonnossa rosellojen ravintoa on lähinnä ruohojen ja heinien, eukalyptuksen ja akasiapuun sekä erilaisten pensaiden siemenet, erilaiset hedelmät, marjat, kukat, kukkien nuput, pähkinät, hyönteiset ja niiden munat. Joskus rosellat tekevät tuhojaan viljelyksillä ja hedelmätarhoissa.

Ruokinta lemmikkilinnuille: Pääruokana hyvälaatuiset pelletit, hedelmät ja vihannekset, erityisesti porkkana (pari minuuttia keitettynä, A-vitamiinin vapauttamiseksi), ja omena sekä idut. Hyviä ovat lisäksi siemenseokset, joissa on erilaisia hirssin ja ruohon siemeniä, kauraa, vehnää, auringonkukkaa ja hampua. Kotimaiset marjatkin (myös ruusun-, pihlajan-, ja seljanmarjat) käyvät. Vihreänä ravintona voi käyttää kesällä voikukkaa ja muita myrkyttömiä pihalta löytyviä kasveja. Munaruokaa ja hyönteisiä sekä idätettyjä auringonkukan siemeniä pitäisi tarjota pesinnän, sulkasadon ja vieroituksen aikana. Pesivälle pariskunnalle tarjoillaan, muun sadekauden ravinnon ja yllä mainitun lisäksi, eläinperäisiä proteiineja, lisäkalkkia ja kananmunankeltuaista. Useimmat kasvattajat antavat kananlihaa proteiinin saannin varmistamiseksi. Käytä lisävitamiineja, lisäkalkkia ja lisäravinteita sulkasadon ja pesinnän sekä sairauden aikana.

Kuva: Alfred Karlinger

Kotiolloissa ruokinnassa olisi hyvä muistaa rosellojen luonnollinen käyttäytyminen ja luonnollisen ympäristön eri kaudet. Välillä on hyvä pitää "kuivempia" kausia, jolloin vihannesten ja hedelmien antoa vähennetään tai jopa lopetetaan kokonaan. Näinä "kuivina kausina" annetaan vain siemeniä, vähän pellettejä sekä silloin tällöin hyönteisiä. Älä kuitenkaan koskaan laita sairasta tai sulkasatoista lintua "kuivalle kaudelle"! Sadekauden ruokinta kestää elokuusta joulukuuhun, ja on sitten tuoreruuan juhlaa. Joka päivä tulisi antaa uudet, herkulliset annokset vihanneksia, hedelmiä ja vaikkapa Beo-ruokaa, jossa on hedelmiä ja hyönteisiä. Yksinäisellä, lemmikkilintuna olevalla rosellalla sade- ja kuivakausien vaihtelut eivät ole niin tärkeitä kuin pesintään tarkoitettuilla pariskunnilla, joilla se on jopa välttämätöntä.

Pesintä

Pariskunnan yksilöiden täytyy olla täysin sopivat toisilleen, eivätkä ne missään nimessä saa olla sisaruksia. Pesitykseen sopivan linnun tulisi olla vähintään 2-vuotias. Monet ihmiset pettyvät ostaessaan pariskunnan toivoen poikasia, mutta totuus on se, että harvat rosellat aloittavat pesintää ihmisen valitseman kumppanin kanssa. Pahimmassa tapauksessa koiras tappaa naaraan, jos naaras ei miellytä. Paras ja ideaali tilanne olisi ostaa nuori parvi lintuja (4-6kpl) ja antaa lintujen itse etsiä itselleen kumppani (Suomessa ja näissä mittakavoissa, mitä täällä roselloja harrastetaan, parven ostaminen voi olla paljon hankalampaa kuin ulkomailla), tai sitten ostaa jo pesinyt vanhempi pariskunta kasvattajalta. Toisaalta, suomuroselloilla ja punaroselloilla on tavattu käyttäytymismallia, jossa jo 2-3

vuotta yhdessä eläneen ja pesineen pariskunnan koiras yhtäkkiä tulee aggressiiviseksi naarasta kohtaan ja saattaa jopa tappaa tämän. Vaivattomimmat lajit kumppaneiden valinnan kannalta ovat keltakurkkuja tasmanianrosella.

Parilla on oltava rauhallinen, iso aviaario (noin 2m*2m*1,5m - mitä isompi sen parempi) ja ideaalina olisi, että pönttövaihtoehtoja olisi 3-4 kappaletta, joista pari valitsee itse sopivan. Pöntöt voivat olla eri korkeudella, erimuotoisia ja erikokoisia. Kun valinta on tehty, muut pöntöt voi poistaa. Monet kasvattajat eivät suosittele pystypönttöä, sillä naaras voi hajottaa munat hypätessään korkealta olevasta reiästä pöntön pohjalle. Pönttöön kurkkiminen epä säännöllisesti ja parin haudonnan häiritseminen voi pitkittää poikasen kuoriutumista tai jopa saada emot hylkäämään munat. Pöntön tarkistus on tehtävä joka päivä samaan aikaan, samalla tavalla ja jo pitkään ennen munimista. Näin linnut tottuvat siihen, että pönttö tarkistetaan joka päivä, ja ongelmilta voidaan välttyä. Pönttöön voi laittaa hieman puruja tai Mörttiröpöä noin 10cm pohjukkeeksi. Pöntön ja pöntön reiän koko on tärkeä. Ne eivät saa olla liian isoja, jotta naaras voi puolustaa pönttöä. Pönttöjen koot voivat vaihdella 20-30cm leveys-suunnassa ja korkeutta on oltava ainakin 50-60cm. Reikä on halkaisijaltaan noin 7cm. Muodoltaan kaikkein paras pönttö olisi pyöreä (halkaisijaltaan n. 20cm), kuten luonnossa ontot puut, joihin rosellat pesivät.

Luonnossa rosellojen lisääntymiskausi on syyskuusta joulukuuhun. Suomurosellan pesintä on eri aikaan kuin muilla lajeilla, sillä ne pesivät maaliskuusta alkaen. Aviaario-olosuhteissa pesintäkausi on ajoitettava "sadekauteen". Kosteuden ja lämpötilan säätäminen oikean ruokinnan kera riittää "sadekaudeksi".

Rosellat munivat 4-6 munaa, mutta joskus jopa yhdeksän on tavallista. Hautominen kestää lajista riippuen noin 18-22 päivää, ja vain naaras hautoo munia. Naaras poistuu pesästä vain kerran päivässä verryttelemään. Koiras syöttää naarasta haudonnan aikana. Naaras alkaa viettää enemmän aikaa pois pöntöstä, kun poikaset ovat yli viikon ikäisiä. Poikaset lähtevät pesästä noin 3-4 -viikkoisina, laji- ja yksilöerot

vaihtelevat. Poikaset tulisi vieroittaa emoista mahdollisimman nopeasti, koska tietyt lajit ovat erittäin aggressiivisia pesinnän aikana jopa omille poikasilleen ja roselloille on tyypillistä tehdä kaksi poikuetta peräkkäin samana lisääntymiskautena. Roselloilla on kuitenkin yleensä hyvä hoivavietti omia poikasiaan kohtaan, käytetäänhän jopa muillekin lajeille keinoemona aikuista, jo pesinyttä valkokurkkurosellanaarasta.

Taksonomia

Lajeja tunnetaan kahdeksan, ja näillä on yhteensä kahdeksan alalajia. Tosin adelaidenrosella on luonnostaan syntynyt hybridilaji (*elegans x flaveolus*), jonka taksonomiasta kiistellään vielä. Suurin osa tutkijoista on jo hyväksynyt adelaidenrosellan omaksi lajikseen, joten tässä se nimitetään sellaisena.

Rosellat jaetaan kahteen ryhmään: vaa-leakurkkuiset ja sinikurkkuiset. Kaikilla roselloilla, värimuunnoksia lukuunottamatta, on samanlainen kuvio selässä ja sinisen erisävyjä siivissä sekä pyrstössä. Suomessa ei käytetä alalajien nimiä, vaan kaikkia kutsutaan nimilajin nimellä. Englanninkielisiä tai tieteellisiä alalajien nimiä käytetään harrastajien parissa enemmän.

Adelaidenrosella (*Platycercus adalaidae*)
Kuva: Maarit Räinen

Tasmanianrosella

- *Platycercus caledonicus*

37cm, suurin rosella, vihreä-keltainen lintu, otsa punainen ja posket ja kurkku sininen. Naaras on kooltaan pienempi ja punainen otsapanta kapeampi. Poikaset vihertäviä 15kk ikään asti. Levinneisyys luonnossa: Tasmania ja suurimmilla Bass Strait-saarilla. Tilanne Suomessa: erittäin harvinainen.

Punarosella

- *Platycercus elegans*
- *P. e. nigrescens*
- *P. e. melanoptera*

36cm, punainen pää, rinta ja maha, siivissä sinistä sekä selässä voi olla tummaa, posket ja kurkku sininen. Naaras kooltaan pienempi, pää pyöreämpi ja haaleampi väritys. Poikaset vihertäviä 16 kk asti. Levinneisyys luonnossa: itäinen ja kaakkoinen Australia, Norfolk-saari ja Uusi-Seelanti. Alalajit: melanoptera: Kangaroosaari ja Australian etelärannikko, nigrescens: Koillis-Queensland. Tilanne Suomessa: Tuontilintuja, yleisty-mässä kotimaiseen kasvatukseen.

Keltarosella

- *Platycercus flaveolus*

33cm, suurimmaksi osaksi keltainen lintu. Oranssinpunainen otsapanta. Siivissä sinistä ja selässä mustaa/ruskeaa, posket ja kurkku sininen. Naaraalla voi olla punertavaa rinnassa ja kurkussa. Poikaset vihertäviä, aikuispuvun vaihto n. 16kk ikäisenä. Levinneisyys luonnossa: eteläinen Australia. Tilanne suomessa: harvinainen.

Adelaidenrosella

- *Platycercus adelaidae*
- *P. a. subadelaidae*

35cm, oranssi-puna-sininen lintu, posket ja kurkku sininen. Naaras pienempi, enemmän oranssia. Poikasena vihertävä, paitsi päästä, aikuispuvun vaihto n.16kk ikäisenä. Levinneisyys luonnossa: eteläinen Australia. Tilanne Suomessa: harvinainen

Valkokurkkurosella

- *Platycercus eximius*
- *P. e. ceciliae*
- *P. e. diemenensis*

30cm, puna-keltainen lintu, jolla selässä voi olla vihertävää, siivissä sinistä. Posket ja kurkku valkoinen. Naaras muuten samanlainen, mutta värit haaleampia. Poikaset: kuten naaraat, enemmän vihertäviä,

Keltarosella (*Platycercus flaveolus*)
Kuva: Mira Maukku

Valkokurkkurosella (*Platycercus eximius*)
Kuva: Alfred Karlinger

aikuispuvun vaihto 16kk ikäisenä. Levinneisyys luonnossa: Australian eteläosa ja Tasmania. Tilanne Suomessa: yleisin rosella tällä hetkellä.

Valjurosella

- *Platycercus adscitus*
- *P. a. palliceps*

30cm, sini-keltainen lintu, jolla yleensä valkoinen pää, posket ja kurkku valkoiset. Naaras muuten samanlainen, mutta siiven alapuolella vaalea/valkoinen raita, pienempiä. Poikaset: muuten kuten aikuinen, mutta haaleampi, voi olla jopa harmaita sulkia, päässä punaisia sulkia, aikuispuvun vaihto 16kk ikäisenä. Levinneisyys luonnossa: itäinen ja kaakkoinen Australia. Tilanne Suomessa: tuontilintuja, yleistymässä kotimaiseen kasvatukseen. 30cm, sini-

keltainen lintu, jolla yleensä valkoinen pää, posket ja kurkku valkoiset. Naaras muuten samanlainen, mutta siiven alapuolella vaalea/valkoinen raita, pienempiä. Poikaset: muuten kuten aikuinen, mutta haaleampi, voi olla jopa harmaita sulkia, päässä punaisia sulkia, aikuispuvun vaihto 16kk ikäisenä. Levinneisyys luonnossa: itäinen ja kaakkoinen Australia. Tilanne Suomessa: tuontilintuja, yleistymässä kotimaiseen kasvatukseen.

Suomurosella

- *Platycercus venustus*

- *P. v. hilli*

28cm, tummin roselloista, musta pää, tumma selkä keltaisella kuviolla, rinta ja maha keltaiset. Alapyrstö punainen. Posket ja kurkku valkoiset. Naaras muuten samanlainen, mutta pienempi, aikuisella naaraalla siiven alapuolella joskus vaalea raita. Poikaset: haaleampia, punaista päässä, harmaita sulkia selässä, aikuispuvun vaihto 15kk ikäisenä. Levinneisyys luonnossa: pohjoinen Australia. Tilanne Suomessa: erittäin harvinainen.

Keltakurkkurosella

- *Platycercus icterotis*

- *P. i. xanthogenys*

26cm, pienin roselloista, pää, rinta ja yläselkä punaiset. Siivissä sinistä ja vihertävää. Posket ja kurkku keltaiset. Naaraat pääsääntöisesti vihreämpiä selästä ja haaleampi punainen väri. Poikaset vihreitä, punaista otsassa ja rinnassa, aikuispuvun vaihto 14kk ikäisenä. Levinneisyys luonnossa: lounainen Australia. Tilanne Suomessa: harvinainen, yleistymässä.

Sopisiko minulle rosella?

Rosellat sopivat myös aloittelijoille, kunhan tietoa lajeista on hankittu etukäteen. Hoito on melko samanlaista kuin muilla australialaisilla lajeilla, kuten neitokakaduilla, lukuun ottamatta vaativaa pesintää ja eläinproteiinin tarvetta. Nämä kauniit linnut soveltuvat myös kerrostaloon melodisen ja kauniin, mutta suhteellisen hiljaisen äänensä takia. Konkreettisesti tarvitset ison häkin ja valmiuden pitää näitä lintuja vapaana, sillä roselloilla on kokoonsa nähden iso siipiväli ja ne ovatkin kaikki todella taitavia lentäjiä, lajista riippumatta. Tarvitset myös ruokaja juomakuppeja tai juomapullon (jyrsijämalli), paljon virikkeellisiä leluja, oksia.

Valjurosella (Platycercus adscitus)

Kuva: Maarit Räinen

jyrsittäväksi ja oikeanlaista tietoa hoidosta.

Rosellat eivät ole niin syllilintuja kuin esim. käsikesyt neitokakadut. Omanarvontunto niillä on voimakkaampi, joten ne viihtyvät hyvin myös yksin ilman ihmisen välitöntä seuraa ja rapsutuksia. Rosellan omistajalla tule olla pitkä pinna ja loistava huumorintaju. Siinä missä muita lintuja on jallitettu häkkiin tai jotain temppua tekemään, rosella yleensä "naureskelee" sinulle päin naamaa jossain korkealla istuen. Erinomaisia kavereita roselloista saa helposti. Ystävyydellä, kärsivällisyydellä, huumorintajulla ja molemminpuolisella luottamuksella varustettuna elämä rosellan kanssa on antoisaa ja hauskaa.

Kuva: Alfred Karlinger

